

POSTANOWIENIE

Dnia 17 czerwca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)

SSN Jacek Błaszczyk (sprawozdawca)

SSN Małgorzata Gierszon

Protokolant Dominika Izdebska

przy udziale prokuratora del. do Prokuratury Krajowej Jerzego Kopcia
w sprawie **A. H.**

podejrzanej z art. 190 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. i inne,

po rozpoznaniu, na rozprawie

w dniu 17 czerwca 2025 r.,

kasacji, wniesionej przez obrońcę

od postanowienia Sądu Okręgowego w Radomiu

z dnia 12 grudnia 2024 r., sygn. akt V Kz 527/24,

utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Rejonowego w Radomiu

z dnia 30 października 2024 r., sygn. akt II K 455/24,

**1. na podstawie art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k. uchylić zaskarżone
postanowienie i utrzymane nim w mocy postanowienie Sądu
Rejonowego w Radomiu i przekazać sprawę temu Sądowi do
ponownego rozpoznania;**

2. zarządzić zwrot A. H. kwoty 450 złotych opłaty od kasacji.

Jacek Błaszczyk

Tomasz Artymiuk

Małgorzata Gierszon

UZASADNIENIE

]

Prokuratura Rejonowa Radom-Wschód w Radomiu skierowała w dniu 11 marca 2024 roku do Sądu Rejonowego w Radomiu II Wydziału Karnego wobec **A. H.** podejrzanej o to, że:

1 w okresie od kwietnia 2023 roku, daty bliżej nieustalonej, do 21 sierpnia 2023 roku w R., działając w krótkich odstępach czasu i w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, kierowała wobec K. K. i S. K. groźby karalne pozbawienia życia ich i ich dzieci O. i O.1. rodzeństwa K., które to groźby wzbudziły w pokrzywdzonych uzasadnioną obawę, że zostaną spełnione, a nadto w tym samym miejscu i czasie publicznie w obecności pokrzywdzonych znieważała ich słowami powszechnie uznanymi za wulgarne i obelżywe, tj. o przestępstwo z art. 190 § 1 k.k. w zb z art. 216 § 1 k.k. w zw z art. 11 § 2 k.k. w zw z art 12 § 1 k.k.

2 w okresie od 19 sierpnia 2023 roku, do 21 sierpnia 2023 roku w R., działając w krótkich odstępach czasu i w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, kierowała wobec E. C. groźby karalne pozbawienia jej życia, które to groźby wzbudziły w pokrzywdzonej uzasadnioną obawę, że zostaną spełnione, a nadto w tym samym miejscu i czasie publicznie w jej obecności znieważała ją słowami powszechnie uznanymi za wulgarne i obelżywe, tj. o przestępstwo z art 190 § 1 k.k. w zb z art.216 § 1 k.k. w zw z art 11 § 2 k.k w zw z art. 12 § 1 k.k.

wniosek w trybie art. 324 § 1 k.p.k. o umorzenie postępowania wobec stwierdzenia, iż podejrzana nie popełniła zarzucanych jej przestępstw z powodu choroby psychicznej - zespół urojeniowo – omamowy, przez co miała zniesioną zdolność do rozpoznawania znaczenia czynów i kierowania swoim postępowaniem w rozumieniu art. 31 § 1 k.k., i w konsekwencji powyższego zastosowanie wobec podejrzanej środka zabezpieczającego, o którym mowa w art. 93a § 1 pkt 4 k.k. w postaci umieszczenia jej w szpitalu psychiatrycznym celem leczenia.

Sąd Rejonowy w Radomiu, sygn. akt II K 455/24, rozpoznał wniosek na podstawie art. 354 pkt 2 k.p.k. na posiedzeniu, w terminach 2 września oraz 30 października 2024 roku. Postępowanie zostało ukończono wydaniem w dniu 30 października 2024 roku postanowienia zgodnie z wnioskiem prokuratora, tj. Sąd *a quo* postanowił:

1. przyjmując, iż A. H. w chwili czynów nie mogła z powodu choroby psychicznej rozpoznać znaczenia czynów ani pokierować swoim postępowaniem, na podstawie art. 31 § 1 k.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. umorzyć postępowanie karne przeciwko podejrzanej A. H.;
2. na podstawie art. 93a § 1 pkt 4 k.k. w zw. z art. 93b § 1 k.k. i art. 93c pkt 1 k.k. zastosować wobec A. H. środek zabezpieczający w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym,
3. na podstawie art. 618 § 1 pkt. 11 k.p.k. zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz adw. K. M. kwotę 1033,22 zł tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej podejrzanej z urzędu,
4. na podstawie art. 632 pkt 2 k.p.k. orzec, że koszty procesu ponosi Skarb Państwa.

Na powyższe postanowienie Sądu zażalenia złożyli obrońca podejrzanej i podejrzana.

Obrońca podejrzanej w złożonym zażaleniu zarzuciła postanowieniu błąd w ustaleniach faktycznych polegający na uznaniu, iż tylko środek o charakterze izolacyjnym daje gwarancję tego, że podejrzana nie popełni kolejnego czynu zabronionego - w sytuacji, gdy wobec niej nie toczy się żadne nowe postępowanie, od wydania opinii minęło ponad 10 miesięcy, co czyni konkluzję niezasadną. Mając powyższe na względzie obrońca wniosła o zmianę postanowienia Sądu Rejonowego poprzez orzeczenie środka zabezpieczającego w postaci leczenia ambulatoryjnego.

Z kolei podejrzana zarzuciła zaskarżonej decyzji procesowej obrazę przepisów postępowania w postaci art. 354 pkt 2 k.p.k. poprzez nieskierowanie wniosku prokuratora na rozprawę - pomimo iż istnieją wątpliwości co do popełnienia czynu przez podejznaną z uwagi na fakt, iż zachowanie podejrzanej nie mogło wzbudzić w pokrzywdzonych uzasadnionej obawy, a zatem nie wypełnia znamion czynu groźby karalnej, co miało wpływ na błędne uznanie, iż podejrzana dopuściła się czynu z art. 190 k.k. Nadto zarzuciła naruszenie prawa materialnego w postaci

art. 93b § 1 i § 3 k.k. w zw. z art. 115 § 2 k.k. poprzez orzeczenie środka zabezpieczającego w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym w sytuacji, gdy czyny zarzucane podejrzanej nie są czynami o znacznej społecznej szkodliwości i w przypadku uznania poczytalności podejrzanej nie zostałaby orzeczona wobec niej kara pozbawienia wolności, co naruszyło zasadę proporcjonalności środków zabezpieczających. Podejrzana wniosła również o wstrzymanie wykonania zaskarżonego postanowienia w zakresie wykonania środka zabezpieczającego do czasu rozpoznania zażalenia.

Rozpoznający zażalenia Sąd Okręgowy w Radomiu, postanowieniem z dnia 12 grudnia 2024 roku, sygn. akt V Kz 527/24, utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie.

Kasację od tego orzeczenia wniosł obrońca podejrzanej zarzucając:

1. rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art 93a § 1 pkt 4 k.k. w zw. z art. 93 b § 1 k.k. poprzez jego zastosowanie, w sytuacji gdy na gruncie niniejszej sprawy brak jest podstaw do przyjęcia, iż istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że podejrzana ponownie dopuści się czynu zabronionego o znacznej społecznej szkodliwości i zachodzi konieczność stosowania wobec podejrzanej środka zabezpieczającego w postaci pobytu w szpitalu psychiatrycznym, co miało istotny wpływ na treść postanowienia poprzez uznanie, iż zachodzą przesłanki do orzeczenia wobec podejrzanej środka izolacyjnego — pobytu w szpitalu psychiatrycznym;

2. rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art 93 b § 1 k.k. w zw. z art. 115 § 2 k.k. poprzez wzięcie przez Sąd pod uwagę przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu popełnionego przez podejznaną przesłanek, które zgodnie z kodeksem karnym nie mogą na tę ocenę wpływać, tj. prognoza leczenia ambulatoryjnego oraz brak krytycyzmu, co miało istotny wpływ na treść postanowienia, tj. na uznanie, iż zachodzą przesłanki do orzeczenia wobec podejrzanej środka izolacyjnego — pobytu w szpitalu psychiatrycznym.

3. rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art. 93 b § 1 k.k. w zw. z art 115 § 2 k.k poprzez brak oceny stopnia społecznej szkodliwości czynu

prognozowanego na przyszłość, który miałyby w przyszłości popełnić podejrzana, co miało istotny wpływ na treść postanowienia, tj. na uznanie, że zachodzą przesłanki do orzeczenia wobec podejrzanej środka izolacyjnego - pobytu w szpitalu psychiatrycznym.

4. rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art 93 b § 1 k.k. poprzez uznanie, iż przesłanką do orzeczenia środka izolacyjnego jest zapobieżenie popełnienia przez podejrzaną czynu podobnego - przestępstwa, w przyszłości, podczas gdy przesłanką orzeczenia wskazanego środka zabezpieczającego jest zapobieżenie ponownemu popełnieniu przez sprawcę czynu zabronionego o znacznej społecznej szkodliwości, co miało istotny wpływ na treść postanowienia, tj. na uznanie przez Sąd, iż spełnione zostały przesłanki do orzeczenia wobec podejrzanej pobytu w szpitalu psychiatrycznym.

5. rażące naruszenie przepisów postępowania, tj. art 433 § 2 k.p.k. poprzez brak rozważenia wniosków i zarzutów zażalenia podejrzanej z dnia 20.11.2024 r., odnoszących się zarówno do kwestii sprawstwa czynu przez podejrzaną, jaki i kwestii rodzaju orzeczonego środka zabezpieczającego.

Mając powyższe zarzuty na uwadze obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Prokurator Rejonowy Radom - Wschód w Radomiu w pisemnej odpowiedzi na kasację wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i poprzedzającego go postanowienia Sądu Rejonowego i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Radomiu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów kasacyjnych obrońcy stwierdzić należy, że doszło do rozpoznania sprawy przez Sąd I Instancji podczas nieobecności podejrzanej A. H., której obecność była obowiązkowa, tym samym w toku postępowania Sądu I instancji zmaterializowała się bezwzględna

przyczyna odwoławcza określona w art. 439 § 1 pkt. 11 k.p.k. – z uwzględnieniem treści art. 380 k.p.k.

Powyższe, kierując się treścią art. 536 k.p.k., a także przepisu art. 436 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k., daje podstawę do wydania przez Sąd Najwyższy orzeczenia o charakterze kasatoryjnym, dotyczącym tak zaskarżonego kasacją postanowienia Sądu odwoławczego, jak i postanowienia Sądu I instancji.

Zgodnie z treścią przepisu art. 354 pkt 2 k.p.k. wniosek prokuratora o umorzenie postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy i zastosowanie środka zabezpieczającego (art. 324 § 1 i § 2 k.p.k.) kieruje się na rozprawę, chyba że w świetle materiałów postępowania przygotowawczego popełnienie czynu zabronionego przez podejrzanego i jego niepoczytalność w chwili czynu nie budzą wątpliwości, a prezes sądu uzna za celowe rozpoznanie sprawy na posiedzeniu z udziałem prokuratora, obrońcy i podejrzanego; podejrzany nie bierze udziału w posiedzeniu, jeżeli z opinii biegłych wynika, że byłoby to niewskazane, chyba że sąd uzna jego udział za konieczny; pokrzywdzony ma prawo wziąć udział w posiedzeniu.

Sąd Rejonowy rozpoznał przedmiotową sprawę w trybie wskazanym powyższym przepisem w terminach 2 września oraz 30 października 2024 roku, na których to terminach obecni byli prokurator i obrońca podejrzanej.

Podejrzana brała udział w terminie posiedzenia w dniu 2 września 2024 roku, w toku którego nie przeprowadzono żadnych czynności dowodowych, odraczając termin posiedzenia na dzień 30 października 2024 roku (k. 137).

Podejrzana nie była obecna na terminie posiedzenia w dniu 30 października 2024 roku, na którym przeprowadzono dowody w postaci wysłuchania biegłych psychiatrów i psychologa oraz wysłuchano końcowego stanowiska prokuratora i obrońcy (k. 140 - 141v.). Podejrzana nie była też obecna na posiedzeniu Sądu odwoławczego w dniu 12 grudnia 2024 roku (k. 179).

Powyższa okoliczność w postaci nieobecności podejrzanej na terminie posiedzenia w dniu 30 października 2024 roku w okolicznościach sprawy stanowi w ocenie Sądu Najwyższego niewatpliwą obrazę przepisu art. 354 pkt 2 k.p.k.

W zakresie powyższego wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 marca 2015 roku, V KK 337/14, gdzie stwierdził, iż jedynie wyjątkowo i to na posiedzeniu (a nie na rozprawie) w przedmiocie wniosku prokuratora o umorzenie postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy i o zastosowanie środków zabezpieczających, podejrzany może nie wziąć w nim udziału, jeżeli z opinii biegłych wynika, że byłoby to niewskazane, a sąd nie uzna jego udziału za konieczny (por. także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2022 r., III KK 434/22 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2024 r., V KK 477/24).

W sporządzonej opinii biegli we wnioskach (k. 91v. - pkt. 6 i 7) stwierdzili, iż podejrzana w aktualnym stanie zdrowia psychicznego może uczestniczyć w czynnościach procesowych, przy czym w/w stan nie pozwala na prowadzenie przez nią obrony w sposób samodzielny i rozsądny. Wnioski opinii pisemnej zostały podtrzymane przez biegłych w toku posiedzenia Sądu w dniu 30 października 2024 roku. Mając powyższe na uwadze brak jest podstaw do przyjęcia, iż spełniła się wyjątkowa dla trybu w jakim Sąd I instancji rozpoznał sprawę przesłanka uzasadniająca przeprowadzenie posiedzenia bez udziału podejrzanej, wskazana w treści przepisu art. 354 pkt 2 k.p.k. to jest wyraźnej, a więc jednoznacznej w treści opinii biegłych, iż obecność podejrzanej na posiedzeniu jest niewskazana. W przepisie tym wyraźnie i jednoznacznie wskazano, że opisana przesłanka absencji podejrzanego na posiedzeniu ma „w y n i k a ć” z treści opinii biegłych.

W zaistniałej sytuacji procesowej brak było podstaw prawnych do przeprowadzenia posiedzenia w dniu 30 października 2024 roku pod nieobecność podejrzanej A. H.

W doktrynie i orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że sąd odwoławczy postępuje wbrew dyspozycji art. 439 § 1 k.p.k. także wtedy, gdy uchybienie określone w tym przepisie nastąpiło już w toku postępowania przed sądem I instancji, a sąd odwoławczy nie dostrzegając uchybienia, którym

obarczone było postępowanie pierwszoinstancyjne, utrzymując orzeczenie w mocy, je zaaprobował (por. J. Matras w: K. Dudka [red], Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2018, s. 1160 - 1161).

Kierując się przedstawionymi motywami Sąd Najwyższy z mocy art. 537 § 2 k.p.k., orzekał jak w sentencji.

Na mocy art. 527 § 4 k.p.k. zarządzono zwrot A. H. kwoty 450 złotych opłaty od kasacji.

Jacek Błaszczyk Tomasz Artymiuk Małgorzata Gierszon

[PŁ]

[r.g.]